

Poština plačana v gotovini.

Cena 2.50 Din.

OPERA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1934/35

BOCCACCIO

Premijera 28. aprila 1935

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK : M. BRAVNIČAR

1920

GENERAL LIST

of the

of the

BOCCARDI

of the

of the

of the

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 28. aprila 1935

Franc Suppé: „Boccaccio“

Ne samo opere, temveč tudi operete imajo svoje usode. Johann Strauss je postal goden za operna gledališča že v času svojega življenja, Franc Suppé pa šele dolgo po smrti in sicer najprej v inozemstvu. Večjega uspeha ni mogel doživeti njegov »Boccaccio«, kakor vprizoritve na težko dostopni Metropolitan v New-Yorku. »Boccaccio« je postal pred nekaj leti veliki ameriški uspeh, ki je sprožil mnogo novih uprizoritev tudi na evropskih opernih odrih. Pred dobrimi dvema leti je bila ta najboljša Suppéjeva opereta uprizorjena z opernimi solisti tudi na dunajski državni operi. Zadnje čase segajo operna in operetna gledališča po klasičnih operetah s širokimi aktovnimi zaključki ter s solidno vsebinsko in oblikovno fakturo, ker taka dela ne zastajajo v umetniških ozirih za komičnimi operami tistih časov. Tako je prišlo marsikatero delo iz pozabljenih časov zopet v življenje. »Boccaccio« se je sicer držal od svoje prve uprizoritve neprenehoma na sporedih gledališč, na operni oder v zasedbi opernih solistov pa se je povzpел šele po vojni. Doživel je prerogjenje in to po pravici. Opereta, ki je prišla iz Francije in se je organično razvila iz komične opere, ni bila vedno na nizki stopnji, kakor jo vidimo danes. Že Auber se je v svojih zadnjih delih približal temu genreju; pravi avtor operete pa je Hervé in njen največji talent Offenbach. V Suppéjevih časih je imela višje ambicije, glasbeno se je držala velikih vzorov.

Suppéja poznamo danes le kot skladatelja lahke in vedre glasbe ter kot sotvorca dunajske klasične operete, čeprav je pisal tudi večje opere, simfonije, cerkvene skladbe in druga dela. Prve skladateljske uspehe je imel s sentimentalnimi pesmicami in krajšimi priložnostnimi skladbami, ki jih je komponiral večinoma anonimno kot vložke za veseloigre in male operete. Ker je imel veliko smisla za dobrodušno dunajsko ganotje, mu navadno ni izostal uspeh. Suppejevo ime pa je postalo obče znano šele potem, ko je njegova koračna pesem »O, du mein Österreich« postala »šlager«. V začetku ta pesem sploh ni ugajala. Poljudna je postala šele potem, ko jo je neki komik vpletel kot refren v zbadljivko o razmerah v Avstriji. Čeprav je imel Suppé velike uspehe edino le z lahko glasbo, mu njegova umetniška nprav in ves njegov razvoj nista pustila, da bi

se popolnoma ločil od poti resne glasbe. V tej mu očitajo — in né popolnoma po krivici, — da se je suženjsko oklepal Mayerbeera, Spontinija in drugih vzorov. Menda je bil prav zaradi tega poleg Offenbacha in Johanna Straussa edini operetni skladatelj, ki je ustvaril tudi samostojne glasbene točke umetniške vrednosti. To so v prvi vrsti njegove uverture. Najbolj znana med vsemi je »Pesnik in kmet«, predigra k delu, ki več ne obstoja. Napisana je bila za istoimeno veseloigro, danes že popolnoma pozabljenega pesnika Elmarja. Uvertura »Pesnik in kmet« je bila najprej namenjena za neko drugo delo, ki pa je propadlo in ni bilo niti natisnjeno. Suppé jo je nato prepustil založniku za malenkostno odškodnino 8 tolarjev, založnik pa je z njo zaslužil celo premoženje. Še danes je ta najbolj poljudna Suppéjeva skladba stalno v sporedu salonskih orkestrov.

Tiste čase, ko si je Suppé pridobil na Dunaju kot skladatelj in dirigent že nekoliko veljave in upoštevanja, je bila Offenbachova zvezda v zenitu in njegova glasba na višku poljudnosti. Stališče vsakega mladega talenta v boju napram izvrstnemu skladatelju Offenbachu, ki je posebljal francoski esprit, je bilo izredno težko. Ampak tudi v Suppéjevi glasbi je bil polet, gracia, ritem in ljubkost, zato je kljub vsemu kmalu zaslovel kot mojster lahke odrske glasbe.

*

Franc Suppé je bil rojen leta 1819 v Splitu. Njegovi predniki so bili belgijskega in italijanskega porekla. Po želji staršev je moral študirati jus na univerzi v Padovi, kljub temu, da je kot dober flavtist hotel postati poklicni glasbenik. V Padovi in v bližnjem Milanu se je seznanil z deli italijanskih skladateljev, posebno z Rossinijevimi, Donizettijevimi in Verdijevimi operami. Zadnjega je obževal vse življenje.

Pozneje se je Suppé na Dunaju osebno seznanil z Donizettijem, ki ga je hotel na vsak način spraviti kot kapelnika v Italijo. Suppéju je umrl oče zelo zgodaj in mati se je s sinom preselila v svoj rojstni Dunaj. Franc je končno postal glasbenik. Takrat je bilo v predmestjih več gledališč, ki so poleg svojega repertoarja hotela tekmovali z dvorno opero. Tako tudi Josepstädter-Theater, kamor je prišel leta 1840. 21letni Suppé. Ravnatelj Pokorny je s svojim ansamblom pogosto gostoval tudi v Bratislavi in Ödenburgu, in tako je Suppé večkrat dirigiral tudi v teh dveh mestih. Suppé je sledil svojemu ravnatelju na »Theater an der Wien«, ki je uprizarjal večinoma opere. Tu je postal tovariš in prijatelj kapelnika in skladatelja Lortzinga. Na Dunaju je živel v začetku precej skromno, šele pozneje so mu izdatne tantijeme, ki jih je dobival od svojih operet, omogočile udobnejše življenje. S komponiranjem se Suppéju nikdar ni mudilo. Ravnatelji gledališč so ga zaman preganjali, rotili in prosili, da bi pravočasno izvršil naročene skladbe, vložke in kuplete za veseloigre in burke. Podoben je bil v tem svojemu nasprotniku Offenbachu. Šele ko mu je že tekla voda v grlo in je bil tik pred premiero, je z veliko naglico vrgel na papir glasbene domisleke, ki jih je že več časa prej nosil v glavi. Kot pristen Dalma-

linec in južnakar ni poznal peči. Kadar je moral komponirati pozimi, se je vsedel v svojo nezakurjeno ledenomrzlo sobo, oblekel je pol tucata površnikov, se zavil še v svojo spalno haljo in delal, dokler ni izpolnil svoje obljube. Suppé je bil pravcata otroška narava, dobrosrčen, ljudomil, v trgovskih poslih okoren in nespreten, kot človek pa povsod izredno priljubljen. Med njegovimi prijatelji so bili skoro vsi takratni znameniti skladatelji, tako na pr. tudi Donizetti in »kraljevi dvorni kapelnik« Mayerbeer.

Zlata Gjungenac, nosilka naslovne vloge v »Boccacciu«.

Umrl je 76 let star na Dunaju leta 1895. Bil je kljub lenobi izredno plodovit, ker je svoje melodije sipal kar iz rokava. Napisal je 31 operet, 180 odrskih predelav in polno drugih stvari, ki pa so danes večinoma že pozabljene. Med njegovimi operetami so omembe vredne posebno »Fatinica«, »Lepa Galathéja«, »Donna Juanita«, »Model«, »Lahka Kavalerija«. Največji in najtrajnejši uspeh pa ima njegov »Boccaccio«, prvič uprizorjen l. 1879. na Dunaju.

*

Libretista Zell in Genée sta vzela za junaka svoje operete znamenitega novelista Boccaccia in ga spravila iz resničnosti v izmišljen okoliš. Resnični Boccaccio je bil bolj tragčina oseba, ki je na svoji ljubezni trpel in se ji naposled odpovedal, da bi dosegel večjo zrelost. Njegova Fiametta, velika dama, je živela ne v Firenci,

temveč v Neaplu. Boccaccio jo je ljubil srečno le v začetku. Pozneje je znameniti pisatelj postal učeni profesor, ki je v Firenzi predaval o Danteju. V knjigi »Fiametta« pa so vloge zamenjane; za libreto pač ni nujno, da bi povsem odgovarjal zgodovinski resničnosti. Pisatelj pikantne zgodbe je postal sam njen prvi junak. Domislek spominja na »Hoffmannove pripovedke«. Suppé je čutil sorodnost k italijanskemu sujetu, v njemu se je zbudil italijanski operni skladatelj, kar je v svojih mladih letih želel postati in naskrivaj tudi ostal. Glavno, naslovno vlogo je dal ženski; le redko so jo režiserji poizkusili prezasesiti z moškim. Navadno se pri uprizoritvah držijo skladateljeve osnove.

N. Štritofova predelava in režija operete »Boccaccio« se je odmaknila od izvirnika in dosedanjih načinov uprizoritev v marsikakšnih podrobnostih, ki bodo delu v korist, posebno z ozirom na plastiko in nazornost odrskega dogajanja. V delo je vnesel nekatere glasbene točke iz drugih Suppéjevih stvari, tako na pr. odlomke iz znamenite uverture »Pesnik in kmet«, ter iz operet »Model« in »Pique Dame«. Več nepotrebnih stvari je N. Štritof iz operete črtal, nekatere scene pa pregrupiral, kar je bilo z ozirom na logiko dejanja posebno potrebno. Tudi je prenesel glavno težo podajanja od ansambla na nosilca glavne vloge Boccaccia in še na par drugih solističnih vlog. V tekst je dopesnil mnogo kitic raznih kpletov, ki s svojo humornostjo poživljajo dejanje.

Krožni oder, ki se bo prvikrat zavrtel pri »Boccaciu«, je vesel domislek in bo doprinesel k pestrosti uprizoritve. V tej stvari krožni oder ne bo imel naloge krajšati odmora in zato pospeševati hitro menjavanje scen, temveč bo menjaval isto sliko tako, da bo imel gledalec občutek kakor da jo gleda vedno z druge perspektive. Naš »Boccaccio« upošteva vse, kar je zvezano z besedo »teater«. Petinpetdeset let stara Suppéjeva opereta »Boccaccio« (skladatelj jo imenuje komična opera) bo na odru ljubljanske opere zopet oživljena pokazala melodično bogastvo svojega avtorja.

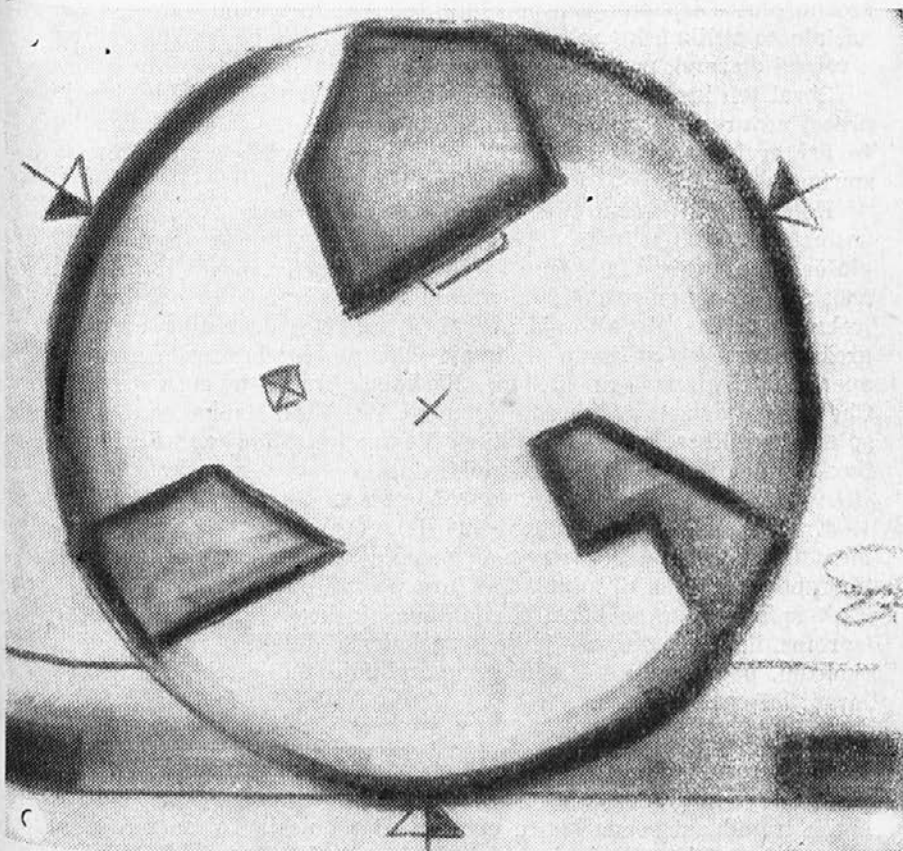
Krožni oder

Naš operni oder je dobil nov tehnični pripomoček, krožni oder, izvršen po načrtu tehničnega svetnika g. ing. J. Černivca. Prvikrat bo rabljen pri opereti »Boccaccio«. Obiskovalce gledališča bo gotovo zanimalo nekaj podatkov o krožnem odru, ki jih na tem mestu navaja g. ing. Černivec. (Uredništvo.)

Teorija in praksa novodobne gledališke inscenacije zahtevata ustvaritev možnosti za hitro menjavanje slik na odru. Iz tega sledi nadaljnja zahteva za izpremembo slik, ne da bi bilo treba slike razdirati in na njihovo mesto postavljati nove.

Odrska tehnika se v ta namen poslužuje različnih tehničnih sredstev in odrskih naprav, kot n. pr. odrskih vozov, na katerih se v ozadju odra scene sestavljajo in nato pripeljejo na sceno, odrskih dvigal manjšega in velikega obsega ter konplcirane konstrukcije in dostikrat tudi naprav, ki omogočajo kroženje odrskih tal.

Zlasti naprave z odrskimi tlemi, ki krožijo okoli vertikalne osi v središču odra, so zelo priljubljeni gledališki pripomoček za hitro menjavanje odrskih slik. Ta naprava se je v konstrukciji razvijala

od prvotne primitivne oblike do velikanskih konstrukcij iz železa na strojni pogon. Naprava je dobila ime krožni oder, oziroma v manjši, enostavnejši izvedbi krožna plošča.

Uporaba krožne plošče v gledališču je zelo stara. Prva znana naprava te vrste je opisana že v »Historia Alberti« iz leta 1602 kot »Schema theatri versabilis« in spominja v nekem pogledu na theatrum Marcelli v Rimu.

Pravilni krožni oder, na katerem je bilo hkrati postavljenih več scen, je bil uporabljen na Japonskem že leta 1726 v »Kabuki« —

gledališču. Vsa konstrukcija je bila iz lesa in je krožila okoli osi na številnih lesenih kolesih. Za pogon je bila uporabljena človeška sila.

V Nemčiji je prvič projektiral in uporabil krožno ploščo Karl Lautenschläger v monakovskem »Residenztheatru« dne 29. maja 1896. leta v Mozartovi operi »Don Giovanni«. Premier te plošče je bil 16 m. Zgrajena je bila iz lesa in je krožila na malih kolesih. Sestavljena je bila iz 16 delov, ki so bili položeni na tla odrišča.

Z razvojem tehnike je bila prvotna enostavna konstrukcija krožne plošče izpopolnjena po obliki, obsegu in načinu obratovanja. Nastale so velikanske zelo komplicirane konstrukcije krožnih odrov z večimi etažami, ugrajenimi dvigali za odrska pogrezala itd.

Obrat teh krožnih odrov zahteva posebno izkušeno osebje, ker je precej nevaren. V novem gledališču v Beogradu se je n. pr. zgodila že pri prvi predstavi, pri kateri je bil novi krožni oder v obratu, smrtna nesreča.

Komplicirani krožni odri so zelo dragi. Zato se v novejšem času poslužuje odrska tehnika zopet enostavnejše prvotne oblike krožne plošče, ki se sestavi na cdru le v času uporabe. Ta plošča je pri vsej enostavnosti v konstrukciji in obratu zelo uporabna za odrske potrebe in večina gledališč jo uporablja raje kot pa stalno ugrajeni krožni oder. V Nemčiji n. pr. imajo take plošče: berlinska državna opera (dve v premeru po 9 m), Bochum, Braunschweig, Bremen, Chemnitz, Darmstadt, Essen, Freiburg i. Br. Gera, Hannover (Schauspielhaus), Kassel, Lübeck, Mainz, Mannheim, München (Residenztheater) itd. Dalje imajo take plošče tudi v novem nemškem gledališču v Pragi in v Burgtheatru in drž. operi na Dunaju.

Krožne plošče sestojijo iz 4—24 delov (sektorjev) in imajo premer 10—17 m. Čas, v katerem je mogoče sestaviti ploščo na mestu uporabe varira od 10 minut do 4 ure po načinu izvedbe.

V splošnem se pa konstrukcija današnje krožne plošče ni znatno izpremenila. Spopolnjena je le v nekaterih detajlih, zlasti gibalih (kolesju, podporah itd.), kjer se uporabljajo tudi kroglična ležišča zaradi lažjega kroženja.

*

Naš krožni oder ima 10 m v premeru. Konstrukcijska višina plošče je 25 cm. Oder teče v središnjem krogličnem ležišču na 16 nosilnih tramih, ki so na koncu opremljeni s kolesi. Kolesa tečejo po železni tračnici, podloženi s klobučevino. Načrt je izdelal tehnični svetnik g. ing. Josip Černivec, krožno ploščo je pa izdelala tvrdka Škafar v Ljubljani.

Verdijeva pisma

(Iz mojstrovih pisem grafu Arrivabene.)

Genova, 6. marca 1868.

Človek obrača in ... obrne.

Nikdar se mi ni posrečilo napraviti to, kar sem hotel. Pogledj, na pr. če bi hotel biti mizar ali zidar; ne, dragi gospod, glasbenik sem. Če imam za kakšno stvar upanje, pride gotovo drugače; če se bojim nesreče, pride sreča; če se odločim, da pojdem peš, me že odpelje kakšen voz; če se pa hočem peljati z vozom, se zlomi kolo in me postavi na noge.

Pomisli, kako je šele, kadar hočem na veliko ali celo na manjše potovanje! Ampak vse to besedičenje je samo zato, ker Ti hočem povedati, kar že veš: da nisem prišel v Firenze. Zakaj? Sam ne vem! Ali pridem pozneje? Odgovoriti si ne upam. In vendar me zelo mika, pogledati Firenze in njenega Cavourja v rimskem oblačilu! Ah, ti umetniki so svojevrstne živali! Ko enkrat dosežejo ugled, postanejo pred samim seboj bojazljivi in šolastiki! Dupré prav dobro vé, da je norost predstavlja Cavourja v togi, ampak on je s tem našel možnost antične poze, akademiki so pa na to vzklikali bravo! ... Klaka in reklama so napravili svoje, butci pa verjamejo vsemu. Amen! Sedaj pa nočem več govoriti o umetnikih, bojim se (ker sem dobre volje), da bi jih psoval. Če bi pa na koncu spregovoril še o glasbenikih, tedaj bi jih prav gotovo sramotil. O, ti so še bolj prismojeni, kakor prvi! Slepci so, ki udrihajo kamor pade. Kjer zadene, tam pač zadene. Ne vedo kaj hočejo, niti kam ženejo. Lepa novica! Tudi jaz vem, da obstoja glasba bodočnosti, ampak sedaj mislim in tudi čez eno leto bom mnenja, da potrebujemo najprej usnja, če hočemo napraviti čevelj! ... Kaj praviš Ti k tej neumni primerjavi, s katero hočem povedati, da moramo imeti v sebi najprej muziko, če hočemo napisati opero! ... Izjavljam, da sem in da tudi ostanem goreči občudovalec glasbenikov bodočnosti pod pogojem, da bodo pisali glasbo! ... Dovolj, dovolj! Nočem, da bi se z večnim kvasanjem teh reči nalezel. Bodi brez skrbi. Mogoče, da mi manjkajo moči doseči vse kar hočem, vendar vem vsaj to kaj hočem!

Genova, 14. oktobra 1878.

Vem o malem Gounodovem uspehu. Ne smemo se varati, ljudi pa moramo soditi kakor so. Gounod je velik glasbenik, velik talent, in način v kakršnem piše komorno in instrumentalno glasbo je pomemben in povsem oseben. Ampak oni ni umetnik z dramatično žilo. Še celo »Faust«, čeprav posrečen, je postal majhen v njegovih rokah. Tudi »Julia in Romeo« in tak bo tudi »Poliuto«. Na kratko, intimne glasbene točke se mu vedno posrečijo, ampak s položajem ne ve kaj bi začel in značaje pogodi slabo. Koliko drugih tudi. Ne imenuj me psovalca; jaz povem samo odkrito svoje mnenje in govorim s prijateljem brez krinke, ne da bi hotel olepšavati.

Genova, 6. januarja 1881.

Staremu psu, ki so ga v Benetkah; pošteno pretepli in ki se imenuje »Simone Boccanegra«, pomagam spet na noge. Ni pa še nič določnega, prvič, ker se hočem najprej prepričati, če bo znal stati po koncu in drugič moram imeti poroštvo, da pride v dobre roke in v pošteno ravnanje.

Genova, 15. marca 1883.

Da, zaposlen sem bil in napravil sem več, kakor sem mislil. 'Don Carlos' je sedaj skrajšan na štiri dejanja, tako bo pripravnejši in mislim, tudi boljši, umetniško namreč. Bolj jedrnat in čvrst. Kar se tiče druge opere ..., ki še nima lastnega imena, pa nisem mislil več nanjo, ne mislim in tudi v bodoče ne vem, če bom nanjo mislil. Ampak sedaj gre gledališčem tako slabo, da nima pomena, pisati opere. Ti gotovo nisi mojega mnenja, videl pa boš, da bodo zapri vsa gledališča, drugega za drugim!

Prihodnji operni spored

V operi bo 9. maja t. l. krstna predstava izvirne poljske opere »Zemruda«. Skladatelj Raoul Koczalski, ki je v mednarodnem svetu znan posebno kot klavirski virtuoz in najboljši sedanji interpret Chopinovih skladb, bo osebno prisostvoval prvi izvedbi svoje opere na našem odru. Glasbeno vodstvo ima dr. D. Švara, režijo pa prof. O. Šest. V glavnih vlogah sodelujejo Zl. Gjungjenac, J. Gostič, S. Banovec, R. Primožič in M. Rus.

*

Kmalu po »Zemrudi« bo na našem odru uprizorjena opera sodobnega španskega skladatelja M. de Falla »Vida breve« (kratko življenje), obenem s Stravinskijevim znamenitim baletom »Petruška«.

Glasbeno vodstvo obeh stvari ima ravnatelj M. Polič, prof. O. Šest režira »Vida breve«, baletni mojster P. Golovin pa koreografira »Petruško«.

V glavnih vlogah sodelujejo v operi »Vida breve« L. Brolihova, Fr. Bernot-Golobova, N. Španova, Š. Marčec, M. Rus, V. Janko in A. Petrovčič.

V »Petruški« pa G. Pavšičeva, P. Golovin, E. Frelih in E. Venier.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: Matija Bravničar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiškarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Dirigent in režiser: N. Šušter

Giovanni Pergolesi
 Pietro, palermski prinč
 Scena, prvič izvedena
 Bourne, njegova žena
 Lotterighi, sodnik
 Isabella, njegova žena
 Landriacchio, kramar

Glasbina se odpre ob pol 20.

Priloga	Črna	Bela	Črna	Bela
Priloga I. vrste	40	30	40	30
Priloga II. vrste	35	25	35	25
Priloga III. vrste	30	20	30	20
Priloga IV. vrste	25	15	25	15
Priloga V. vrste	20	10	20	10
Priloga VI. vrste	15	5	15	5
Priloga VII. vrste	10	0	10	0
Priloga VIII. vrste	5	0	5	0
Priloga IX. vrste	0	0	0	0
Priloga X. vrste	0	0	0	0

Ustanovljen za dobavo v gradbeništvu in gospodarstvu
 Razpisna lista za gradbeništvu

BOCCACCIO

Opereta v treh dejanjih napisala F. pl. Z...

Richard Genée, priredil Niko Štritof, uglasbil F. pl. Suppée.

Dirigent in režiser: N. Štritof

Koreograf: P. Golovin

Giovanni Boccaccio	Angienac
Pietro, palermski princ	anel
Scalza, brivec	šek
Beatrice, njegova žena	pevčeva
Lotteringhi, sodar	nko
Isabela, njegova žena	anova
Lambertuccio, kramar	cin

Peronela, njegova žena	M. Kogejeva
Fiameta, njiu pohčerkinja	J. Igličeva
Majordomus toskanskega vojvode	M. Škabar
Kolporter	M. Rus
Leonetto	J. Rus
Checco	A. Jarc

Dijaki, ljudstvo.

Blagajna se odpre ob pol 20.

Parter: Se teži I. vrste	Din 40-
" II. - III. vrste	36-
" IV. - VI.	32-
" VI. - IX.	28-
" X.	24-
" XI.	24-
Lože Lože v parterju	120-
" reda 1-5	120-
" 6-9	140-

Dodatni ložni sedelja

Balkon: I. vrsta	Din 20-
" II.	22-
" III.	24-
" I.	20-
" II.	16-
"	20-
"	10-

ob 20.

Din 20-
22-
24-
20-
16-
20-
10-

Konec po 22.

Galerija: Sedelja I. vrste	Din 12-
" II.	10-
" III.	10-
" IV.	8-
" V.	8-
Stojišče	2-
Dijaško stojšče	5-

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni na splošnem gledališču od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure. Prepisana taksa za penzije je vračunana v cenah.

